

"Det har vi desværre ikke", indsendt af Jens Arildsen, Tornby

Krigen som vi aldrig glemmer.

9. April 1940. Invasionen.

Jeg var 9 år, var ikke i skole, men gik om formiddagen, som så ofte før over til landmand Anders I. denne stod og talte om situationen med nabo Marius P. Marius sagde, at han da havde en kule med rådne kartofler, som måske kunne bruges som kasteskyts/ammunition mod disse tyskere!

Jeg var avisbud for Vendsyssel Tidende, med udgang fra Lønstrup station. Jeg husker tydeligt forsideoverskriften: *Tyskland har i dag besat Danmark og Norge*. Min rute gik op over Vennebjerg bakke til en samling huse syd for Vennebjerg kirke. Da jeg havde afleveret avisen hos møller Niels Chr. i Vennebjerg mølle, hørte jeg kraftig motorstøj fra vest, denne stammede fra 3 Stukas bombefly, der kom ind over Rubjerg fyr med kurs mod Hjørring.

Maskinerne fløj meget lavt, så lavt at jeg tydeligt, kunne se maskingeværskytterne i glasburet i front af maskinerne. Jeg var skrækslagen, og løb ind i en lille plantage, indtil det jeg mente var fare, var overdrevet.

Nævnte møller var uofficiel leverandør af meget mel til bagning i husholdningerne. Der var jo rationeringstider, og selv om husstandene fik rationeringsmærker, var det et godt tilskud til husholdningerne, at mølleren ydede denne service. Denne handel var ”sort” - kan man sige i dobbelt forstand.: Ingen rationeringsmærker og produktionen foregik om natten. Der kunne da så heller ikke produceres, hvis ikke der var vind til at trække møllevingerne.

Jeg kom i lære som butikslærling fra 1. januar 1944, hos min onkel, der var uddeler i Hundeleve brugsforening. Der v a r virkelig småt med varer. Ca. halvdelen af hylderne var blændet af med dekorationspap for at skjule tomheden. Langt de fleste varer var rationeret, og kunne kun fås mod aflevering af rationeringsmærker. Stort set alle kolonialvarer var rationeret, hertil kom så vareknapheden i øvrigt.

Rationeringsmærkerne samlede vi til daglig i en skuffe, som blev låst inde i pengeskabet om natten. Rationeringsmærkerne blev en gang pr. måned sorteret og pakket i særlige kuverter – sukker for sig og mel for sig osv.

som overstemplede med 100 stk. i hver skulle indsendes til Statens varedirektorat. Der gik nok lidt småkorruption i optællingen. Tildelingerne af varer skete jo med basis i indsendte antal mærker. For at opnå en vis rummelighed i varebeholdning undlod man at stemple 5 mærker pr. pose. Lagde så kun ialt 95 mærker pr. pose, ja så vi jo opnået et ekstra lagertildeling af varen. Optællerne i varedirektoratet kunne jo så have glæde af de ekstra mærker; enten til eget brug eller til salg på den sorte børs!

At lære at lyve hørte med til den tids lærlingeuddannelse! Ikke alle varer var der rationeringsmærker på. Der var visse artikler som ikke var rationeret, men i høj grad varemangel på. Det kunne være søm, skruer, værktøj, det kunne være strømper, sokker, metervarer. Når en kunde for nyligt havde fået en af disse

varer, og igen spurgte om køb, var svaret – trods bedre vidende - ” at det har vi desværre ikke”- man skal her lige huske på , at hovedparten af alle varer lå gemt i skuffer bag den tids butiksdiske, hvortil kunder ikke havde adgang!

Der var for øvrigt en sang fra den tid om samme emne med omkvædet:
” det har vi ikke ” !

Min fætter Niels Arildsen, Lønstrup, - 10 år ældre jeg - var modstandsmand. Han var kommet i miskredit og var eftersøgt af værnemagten. Niels rejste/ cyklede rundt i landsdelen som våbeninstruktør for kommende modstandsfolk. Han boede ofte sammen med mig på mit værelse i lærepladsen i Hundeleiv. Jeg var ham behjælpelig med at være sendebud mellem ham og hans forældre Marianne og Karl Arildsen – det var med breve og udskiftning af vasketøj. Niels hjalp til med forefaldende arbejde i butikken, når han gjorde ophold her. Varemangel og deraf mangel på kundetravlhed gjorde jo , at vi ikke havde meget at lave til daglig. Vi havde altid en støvklud i hånden – kunne støve de samme hylder af flere gange ugentlig! Det syntes fætter Niels var en kende for kedeligt. Så når de små mængder mel, sukker og gryn var vejet af, hentede Niels mit skakspil på værelset og riggede det til i bagbutikken, jeg kunne nok ekspedere den minimale kundestrøm i mellem mine træk! Vores førstemand kunne altid finde kontorarbejde, at beskæftige sig med. Det må da siges, at det med at spille skak kun, kunne ske 2 gange om ugen a 2 timer, nemlig på de dage, hvor chefen var i sparekassen som arbejdende formand!

Mod slutningen af krigen havde værnemagten tilfangetagne russere i funktion. Vi oplevede i Hundeleiv en russer der med et lille enspænder hestekøretøj et par gange om ugen kørte fra garnisonen i Løkken til bryggeriet Vendia i Hjørring efter øl. Han kom ind i butikken, og sagde på gebrokkent sprogbrug: ” Jeg russia kammaraten- jeg købe sprit”! , hvortil vi altid svarede, at det udsolgt! En dag fik han øje på nogle få flasker barbersprit, og dem kunne vi jo ikke nægte salg af ! Han købte én knækkede halse af flasken og drak indholdet ! - denatureret og parfumeret som det var!

Om det var den samme person, som kort tid efter masede sig ind hos en kone, nabo til Brugsen, hvis mand var på arbejde, ved jeg ikke – men køretøjet var det samme!

Den skrækslagne kone kom løbende ned til Brugsen med et barn på armen og et ved hånden. Hun opholdt sig hos os til russeren var kørt igen.

Jeg *måtte* ikke på grund af besættelsen og min alder (14-15 år) ikke vide noget om hvad der foregik om personer- modstandsbevægelse - gemmesteder og lignende. Jeg vidste nok mere end de voksne egentlig anede.

En oplevelse som har fæstnet sig og som jeg aldrig glemmer:

Min tante og onkel gik en aften til det lokale forsamlingshus for at se diletant, jeg skulle blive hjemme i uddelerlejligheden – og passe på huset som min onkel sagde! Hen ved 21 tiden buldrer det på vinduet, og på gebrokket tysk råbes

”luk op!” det er gestapo!

En sådan melding kunne nok få fantasien i gang hos en femtenårig.

Jeg ved jo noget, men måtte jo ikke vide noget! Jeg listede ud ad bagdøren- og ad små stier mod forsamlingshuset.

Jeg ventede udenfor til onkel og tante kom ud, hvor jeg fortalte dem min oplevelse, de virkede betænkelige men vi fulgtes hjem.

Vel 14 dage senere kommer en sælger fra Singer symaskinerind til min onkel og skryder: ”jeg skal da love for, at jeg fik taget gas på din unge lærling, da jeg sidst kom forbi!”

Han blev bortvist!